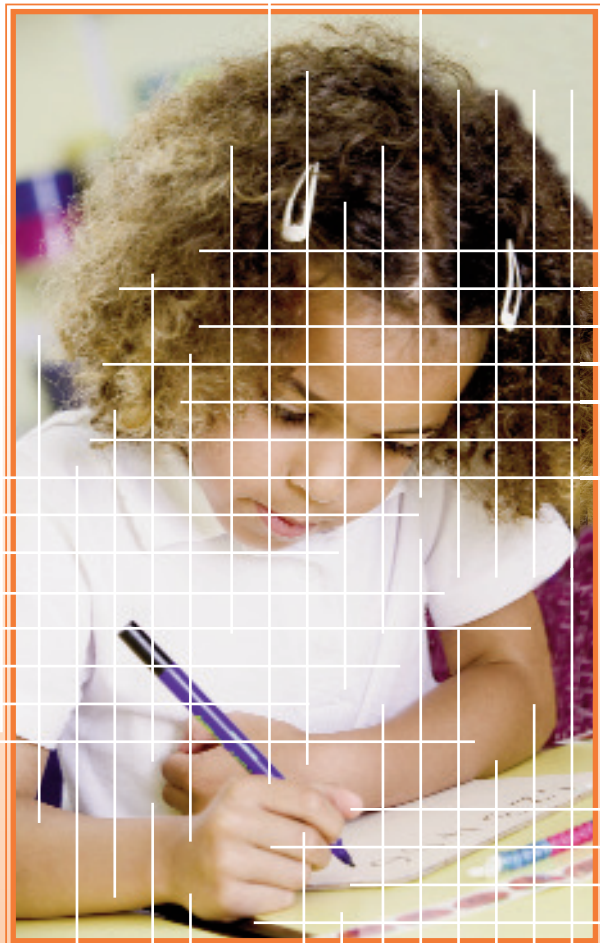

REKEN
PILOTS

U I T N O D I G I N G

Sleutels voor goed reken- onderwijs

MET AANDACHT
VOOR OPBRENGST-
GERICHT WERKEN

REKENCONFERENTIES

Dinsdag 28 september 2010
Utrecht – Stadion Galgenwaard

Donderdag 30 september 2010
Assen – Hotel van der Valk

EFFECTIEVE AANPAK BIJ VERSTERKING
VAN HET REKENONDERWIJS

Inhoudsopgave

pag.

Voorwoord	3
Programma	4
Schema workshops	5
Sleutels voor goed rekenonderwijs	6
Workshopbeschrijvingen	7
Inschrijven en informatie	21
Colofon	22

Beste collega,

Iedereen kan leren rekenen. Maar het is vooral de leerkracht die bepaalt of een leerling zal leren rekenen. Het maakt namelijk voor een leerling veel uit op welke school of bij welke leerkracht hij of zij zit.

De afgelopen jaren is een groot aantal scholen actief aan de slag gegaan om het rekenonderwijs te versterken. Deze verbeteringstrajecten hebben veel waardevolle inzichten opgeleverd die we graag met u delen. Daarom nodigen we u van harte uit voor een van de rekenconferenties in Utrecht of Assen die het Projectbureau Kwaliteit van de PO-Raad voor u organiseert. Deze conferenties zijn bedoeld voor scholen en besturen die deelnemen aan de rekentrajecten. Maar ook belangstellende scholen/besturen die niet deelnemen zijn van harte welkom.

Naast plenaire lezingen staan er 26 inspirerende workshops op het programma. Daarin krijgt u praktische handreikingen waarmee u direct de volgende dag aan de slag kunt. Deskundigen van verschillende organisaties werken samen om deze conferenties tot een succes te maken.

Tijdens de conferenties gaan we in op de kansen voor leerkrachten uit de onder-, midden- en bovenbouw om het rekenonderwijs in de eigen praktijk duurzaam en structureel te verbeteren. Daarnaast is er nadrukkelijk aandacht voor de rol van de intern begeleider, rekencoördinator en schoolleider bij het versterken van het rekenonderwijs.

Rekenen-wiskunde behoort tot de basisvaardigheden van ons onderwijs. Het gaat hier dus heel direct om de toekomst van kinderen. Juist daarom heten we u graag welkom tijdens een van onze rekenconferenties.

Tot ziens in Utrecht (28 september) of Assen (30 september).

Met vriendelijke groet,

*Roel Weener
Algemeen Projectleider PO-Raad/Projectbureau Kwaliteit*

*Gert Gelderblom
Projectleider rekenverbetertrajecten*

Programma

- 09.00-10.00 uur** Ontvangst met koffie
- 10.00-10.20 uur** Opening
- 10.20-11.00 uur** Sleutels voor goed rekenonderwijs.
Centrale inleiding door Gert Gelderblom, projectleider
rekenverbetertrajecten PO-Raad/Projectbureau Kwaliteit
- 11.00-11.15 uur** Programmawissel
- 11.15-12.30 uur** **Workshopronde 1**
- 12.30-13.30 uur** Lunch
- 13.30-14.45 uur** **Workshopronde 2**
- 14.45-15.00 uur** Programmawissel
- 15.00-16.15 uur** **Workshopronde 3**
- 16.15-17.00 uur** Napraten, er staat een drankje voor u klaar

Workshopschema

Nummer	Workshoptitel	Uitvoerder(s)	Eerste ronde	Tweede ronde	Derde ronde
01.0P	Duo-rekenen met tafels	Rieneke Smith & Magda Quist	o		
02.0V	Goed rekenonderwijs begint bij goed kleuterrekenen	Hans van Luit	o		
03.0P	Opbrengstgericht werken betekent niet alleen focussen op Cito-vaardigheidsscores	Hans Pranger	o		
04.0P	Opbrengstgericht werken op basisschool De Morgenster	Wim Marinissen & Laurien van Oosten-Bekendam	o		
05.1P 05.2P	Compacten en verrijken van de rekenles	Margreeth Mulder	o	o	
06.1V 06.2V	Het kiezen en implementeren van een nieuwe rekenmethode	Ina Cijvat	o	o	
07.1P	Met Sprongen Vooruit groep 1 en 2	Julie Menne	o		
07.2P	Met Sprongen Vooruit groep 3 en 4	Julie Menne		o	
08.1V 08.2V	Protocol voor de integrale aanpak van ernstige rekenproblemen en dyscalculie	Mieke van Groenestijn	o	o	
09.1V 09.2V	Referentieniveaus rekenen	Anneke Noteboom	o	o	
10.1V 10.2V	Zwakke rekenaars in de bovenbouw	Peter de Wert (30 september), Yvonne van der Eerde (28 september)	o		
11.1H 11.2H	Opbrengstgericht werken: van datamuur tot groepsplan	Ad Kappen	o		o
12.1P 12.2P	Rekenen tot 20, tot 100	Arlette Buter	o		o
13.1P 13.2P	METEN=WEGEN=INHOUD	John Schoone	o		o
14.0P	Handig rekenen en gedachtevol oefenen	An te Selle en/of Francien Garssen en/of Maarten Dolk		o	
15.0V	Opbrengstgericht werken en leerlingvolg-systemen	Tijn Bloemendaal		o	
16.0V	Goed rekenonderwijs begint bij de opvattingen van de leerkracht	Rachel van Vugt & Rian Zijdeveld		o	
17.1V 17.2V	1-zorgroute in het basisonderwijs	Arjan Clijsen		o	o
18.1V	Realistisch rekenen voor leerlingen met autisme. Passend omgaan met onderwijs-behoefte	Ine van de Sluis		o	o
19.1P 19.2P	Rekenen met kleuters is leuk!	Heleen Vinckemoller		o	o

Workshopschema (vervolg)

Nummer	Workshoptitel	Uitvoerder(s)	Eerste ronde	Tweede ronde	Derde ronde
20.1V 20.2V	Wie is er bang voor breuken?	Jan van de Craats		o	o
21.0V	Het kind in beeld als inspiratiebron voor kwaliteitsverbetering van het reken-wiskunde-onderwijs	Belinda Terlouw			o
22.0P	Hoe halen we eruit wat erin zit? Hogere opbrengsten in het rekenonderwijs door te analyseren en te observeren wat kinderen daadwerkelijk nodig hebben!	Maaïke Verschuren			o
23.0V	Marzano en rekenen	Martijn Smoors			o
24.0H	Monitoring: het onzichtbare zichtbaar maken	Kees Vernooij			o
25.0V	Samenwerkend leren (en) rekenen - do's en don'ts	Marc van Zanten			o
26.0V	Singapore Rekenen - de didactiek van de beste rekenaars ter wereld	Lionel Kole & Joost Maarschalkerweerd			o

10.20-11.00 uur: Centrale Inleiding

Sleutels voor goed rekenonderwijs

De leerkracht is de methode

door Gert Gelderblom (projectleider rekenverbetertrajecten)

Het is niet de achtergrond van de leerlingen, niet de rekenmethode van de school, niet een meer traditionele of meer realistische didactiek die de opbrengst van het rekenonderwijs bepalen. Het is vooral de leerkracht die het verschil maakt. Versterking van het rekenonderwijs vraagt daarom om concrete activiteiten gericht op het sterker maken van leerkrachten. En daarbij gaat het vooral om hoge verwachtingen van leraren ten aanzien van het leren rekenen van hun leerlingen, uitdagende doelen, gestructureerde rekenlessen, effectieve rekeninstructie en krachtige feedback. De leerkracht is het meest bepalend voor het leren rekenen van leerlingen. Daarnaast mag de rol van de intern begeleider, schoolleider en ook bestuurder niet onderschat worden.

De rekenverbetertrajecten die twee jaar geleden van start zijn gegaan, hebben inmiddels veel waardevolle inzichten opgeleverd. Inzichten waardoor we nu weten wat ertoe doet bij versterking van het rekenonderwijs. Inzichten die ook wetenschappelijk onderbouwd kunnen worden.

Gert Gelderblom zet voor u deze inzichten op een rij, geeft aan wat ze in de praktijk van het onderwijs kunnen betekenen, en zal aangeven wat ze betekenen voor de verschillende collega's in de school. Hij zal zijn verhaal afwisselen met praktische tips en adviezen. Uw leerlingen zullen direct de volgende dag merken dat u naar de rekenconferentie bent geweest.

Workshopbeschrijvingen

In de praktijkworkshops staat de praktijk op een school centraal. Bij verdiepingsworkshops gaat het om resultaten uit onderzoek, toegepast op de praktijk. Bij beide vormen wordt een actieve inbreng van de deelnemers verwacht.

01.0P

Duo-rekenen met tafels (praktijkworkshop)

door Rieneke Smith en Magda Quist

1e ronde 11.15-12.30 uur

Doelgroep: ambulante begeleiders, bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, orthopedagogen, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs.

Wanneer kinderen de tafels niet paraat hebben heeft dat gevolgen voor het rekenen in vooral de groepen 7 en 8. Daarom zijn wij aan de slag gegaan met vier uitdagende rekenwerkvormen om de tafels te leren in groep 5.

In deze workshop presenteren wij in het kort de opbrengsten en de aanbevelingen van dit 'tafelonderzoek', dat is uitgevoerd in de opleiding Master Special Educational Needs (SEN) van het Seminarium voor Orthopedagogiek. Daarna gaan de deelnemers actief aan de slag met de vier coöperatieve werkvormen. Wij hebben deze werkvormen *duo-rekenen* genoemd.

We hebben gemerkt dat bij de uitvoering van de werkvormen vooral het plezier in rekenen bij de groepsleerkrachten, kinderen en ouders weer naar boven komt. Dit is vast ook het geval tijdens deze uitdagende workshop.

Rieneke Smith, Seminarium voor Orthopedagogiek, Hogeschool Utrecht, is rekenspecialist in begeleiding van scholen, hogeschooldocent in de opleiding voor rekenspecialisten, RT Master Sen en orthopedagoog. Specialiteit: rekenbegeleiding binnen scholen voor speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs, rekenonderzoekprocedures en behandelingen.

Magda Quist is remedial teacher op de basisschool Cypressenhof in Middelburg

02.0V

Goed rekenonderwijs begint bij goed kleuterrekenen (verdiepingsworkshop)

door Hans van Luit

1e ronde 11.15-12.30 uur

Doelgroep: ambulante begeleiders, bouwcoördinatoren, coördinatoren swv, directie, intern begeleiders, leerkrachten, leden pcl, leden zorgplatform/commissie, orthopedagogen, rekencoördinatoren, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

Het fundament voor goed leren rekenen wordt gelegd in het kleuteronderwijs. Daar zal vooral geïnvesteerd moeten worden om ervoor te zorgen dat het verdere rekenen op een sterke basis is gestoeld. Een van de mogelijkheden om dat voor elkaar te krijgen is beter zicht te krijgen op de individuele prestaties van jonge kinderen vanaf 4 jaar. Bij achterblijvende voorbereidende rekenvaardigheid kan de leerkracht dan gericht aan de slag.

Tijdens de workshop zullen we de resultaten van de volledig herziene UGT-R (Utrechtse Getalbegrip Toets-Revised) presenteren en laten zien welke onderwijsinhoudelijke consequenties daaruit getrokken kunnen worden. Daarmee kan het rekenen in de latere leerjaren gestoeld zijn op passende rekenkundige competenties van

de leerlingen. Ook gaan deelnemers zelf oefenen met het inschatten van het voorbereidend rekenniveau van kleuters. Ter afsluiting van de workshop wordt aan de hand van een experimenteel kleinschalig onderzoek een programma besproken dat is ontwikkeld om tekorten in voorbereidende rekenvaardigheid bij kleuters te remediëren.

Hans van Luit is hoogleraar Diagnostiek en behandeling van kinderen met dyscalculie en directeur Departement Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen bij de Universiteit Utrecht. Specialiteit: kinderen met rekenproblemen of dyscalculie.

03.0P

Opbrengstgericht werken betekent niet alleen focussen op Cito-vaardigheidsscores (praktijkworkshop)

door Hans Pranger

1e ronde 11.15-12.30 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

De Meester Aafjesschool is een Daltonschool in een fraaie nieuwbouwwijk in Meteren (vlakbij Geldermalsen). Er wordt in 19 groepen les gegeven aan zo'n 430 leerlingen. Begin 2009 is begonnen met de invoering van Passend Onderwijs in de vorm van de 1-zorgroute. Gestart is met het vak rekenen. In het kader daarvan wordt er gewerkt met groepsoverzichten en –plannen. De doelen worden bepaald aan de hand van de rekenmethode (*Pluspunt 2e versie*) en op basis van de rekenvaardigheidsscores van het CITO LOVS (de voorspelde vaardigheidsscore). Per jaar wordt iedere leerkracht drie keer geobserveerd tijdens het geven van een rekenles. Op basis van een checklist leerkrachtvaardigheden wordt gekeken of er verbeterpunten in het pedagogisch/didactisch handelen van de leerkracht zijn aan te wijzen. In een aantal (bovenbouw)groepen worden met de leerlingen mini-functioneringsgesprekjes gevoerd. Dat kan op initiatief van zowel de leerling als de leerkracht. Daarin worden onder meer de didactische resultaten besproken, waarbij gebruik wordt gemaakt van de grafische weergave daarvan uit het CITO-LOVS. De didactische resultaten wat betreft rekenen waren al goed op de Meester Aafjesschool, maar zijn het afgelopen jaar nog beter geworden.

In de workshop komt aan de orde:

- Voorbeelden van groepsoverzichten (groepen 7) met de voorspelde vaardigheidsscores en voorbeelden van groepsplannen.
- De checklist leerkrachtvaardigheden.
- De mini-functioneringsgesprekjes.
- Opname(s) van gedeeltes van rekenlessen.

Hans Pranger is adviseur bij onderwijsadviesdienst Marant, waar hij zich onder meer bezighoudt met de invoering van nieuwe rekenmethodes en kwaliteitsverbetering rekenonderwijs op basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs en het stellen van diagnoses bij leerlingen met ernstige rekenproblemen.

04.0P

Opbrengstgericht werken op basisschool De Morgenster (praktijkworkshop)

door Wim Marinissen en Laurien van Oosten-Bekendam

1e ronde 11.15-12.30 uur

Doelgroep: ambulant begeleiders, beleidsmedewerkers, bouwcoördinatoren, bovenschools managers, coördinatoren samenwerkingsverband, directie, intern begeleiders, leerkrachten, logopediste, orthopedagogen en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, educatieve diensten, sectororganisaties, vakbonden.

Tot 2006 vallen de resultaten bij de eindtoets Cito rekenen in groep 8 op basisschool de Morgenster in Sleenwijk tegen. Leerlingen scoren lager dan verwacht mocht worden op grond van de leerlingpopulatie. Voor de intern begeleiders en directie reden om samen met het team te gaan kijken naar mogelijke oorzaken en oplossingen. In teamvergaderingen zijn de knelpunten benoemd: Er was te weinig zicht op doorlopende leerlijnen, leerkrachten gebruiken in de les niet dezelfde terminologie, en er spelen automatiseringsproblemen. Na overleg tussen de verschillende groepen om de doorlopende lijn in kaart te brengen, zijn 'harde' afspraken gemaakt over de verschillende aspecten van het rekenonderwijs, zoals terminologie, instructie, de plaats in het rooster, het nakijken. We maken overzichten op groeps- en schoolniveau van de toetsen van het leerlingvolgsysteem en vergelijken de resultaten met eerdere jaren en met landelijke cijfers. Na twee jaar zien we positief resultaat en dat blijft ook zo in het derde jaar. In deze workshop presenteren we ons verbetertraject, geven we tips en benoemen we de risicofactoren. Ook vragen we om tips om er zelf beter van te worden.

Wim Marinissen is schoolleider van PC Bs De Morgenster, een middelgrote basisschool (440 leerlingen) in Sleenwijk. Specialiteit: Opbrengstgericht werken, goede ervaringen met verbetertrajecten technisch lezen en rekenen/wiskunde

Laurien van Oosten-Bekendam is adjunct directeur en intern begeleider bij PC Bs De Morgenster. Zij heeft pedagogiek en orthopedagogiek gestudeerd. Specialiteit: veranderingsprocessen, onder andere lezen en rekenen, en zorgleerlingen in het onderwijs

05.1P - 05.2P

Compacten en verrijken van de rekenles (praktijkworkshop)

door Margreeth Mulder

1e ronde 11.15-12.30 uur 2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, orthopedagogen, rekencoördinatoren en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs en samenwerkingsverbanden.

Veel van onze huidige reken/wiskundemethoden richten zich op de gemiddelde leerlingen en die leerlingen die net iets daarboven of daaronder presteren. De onderwijsbehoeften van begaafde en hoogbegaafde leerlingen zijn anders. Over het algemeen hebben zij minder uitleg, oefening en herhaling nodig dan de methoden aanbieden. Daarvoor in de plaats zouden zij meer uitdaging in het reken/wiskundeonderwijs aangeboden moeten krijgen.

In de workshop staan de volgende vragen centraal:

- Over welke kinderen hebben we het?
- Wat kan er geschrappt worden uit de methode?
- Doen deze kinderen nog mee aan de groepsinstructie?
- Wat kun je deze kinderen wel aanbieden?
- Hoe kun je de reken/wiskundelessen verrijken voor begaafde rekenaars?

In de workshop maken deelnemers in vogelvlucht kennis met het programma *Compacten en verrijken van de rekenles* van SLO. Naast achtergrondinformatie doen de deelnemers praktische ervaringen op met compacten en verrijken en krijgen zo handreikingen om efficiënt reken/wiskunde-onderwijs voor (hoog)begaafde rekenaars in de eigen school of klas te realiseren.

Margreeth Mulder, Instar Onderwijsadvies, heeft ruim 25 jaar ervaring in het basisonderwijs, als leerkracht, directeur, onderwijsadviseur bij een schoolbegeleidingsdienst en onderwijskundig beleidsmedewerker bij een schoolbestuur. Momenteel werkt zij als zelfstandig onderwijsadviseur. Specialiteit: reken/wiskundeonderwijs, hoogbegaafdheid.

06.1V - 06.2V

Het kiezen en implementeren van een nieuwe rekenmethode (verdiepingsworkshop)

door Ina Cijvat

1e ronde 11.15-12.30 uur 2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: bestuurders, bouwcoördinatoren, bovenschools managers, directie, intern begeleiders, leerkrachten, rekencoördinatoren, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs en speciaal basisonderwijs.

Een goede implementatie van een nieuwe rekenmethode begint al tijdens het keuzeprocess, of eigenlijk al daarvoor. Het is belangrijk om bewust om te gaan met de vraag wat een nieuwe methode de school op zou kunnen en moeten leveren, en een helder kader te hebben van waaruit een keuze van een methode gemaakt kan worden. Dat betekent dat het van belang is dat er eerst gekeken wordt naar wat binnen de school onder goed rekenonderwijs wordt verstaan en dat er gesproken wordt over vragen als: wat zijn onze uitgangspunten als team bij effectief rekenonderwijs? Hoe willen we lesgeven, welke leerkrachtvaardigheden vinden we belangrijk? Daarna kan gericht gekeken worden naar de verschillende methodes en een keuze gemaakt worden. Voor de implementatiefase geldt dat een goede begeleiding en ondersteuning belangrijk zijn om ervoor te zorgen dat de methode ook zo gebruikt wordt als hij bedoeld is, en dat daarover schoolbrede afspraken gemaakt worden. Uit onderzoek blijkt dat alleen het geven van informatie voor veel leerkrachten niet genoeg is om nieuwe vaardigheden te kunnen toepassen in de eigen groep. De schoolleiding speelt bij een dergelijke onderwijsvernieuwing een belangrijke rol door overzicht te houden en de voortgang te plannen en te bewaken.

Ina Cijvat is onderwijsconsultant. Zij begeleidt (groepen) scholen, geeft workshops en lezingen en ontwikkelt materialen. Eerder is zij werkzaam geweest als leerkracht en interne begeleider. Specialiteit: rekenen, Opbrengstgericht werken, lezen.

07.1P

Met Sprongen Vooruit groep 1 en 2 (praktijkworkshop)

door Julie Menne

1e ronde 11.15-12.30 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, educatieve diensten.

In navolging van de succesvolle nascholing *Met Sprongen Vooruit groep 3 en 4* is op het Menne Instituut de cursus *Met Sprongen Vooruit groep 1 en 2* ontwikkeld. Net als in groep 3 en 4 staat ook in groep 1 en 2 het interactieve, klassikale oefenen van basale rekenvaardigheden centraal. Voor de leerkracht en de kleuters betekent dit dat ze minstens elke dag een 5-minutenspelletje spelen. Elke week introduceert de leerkracht daartoe een nieuw spelletje en de rest van de week herhalen en verdiepen ze de 'oude' spelletjes.

De 5-minutenspelletjes zijn speciaal voor deze cursus ontwikkeld. Ze voldoen aan de criteria voor zogenaamde goede 5-minutenspelletjes en dekken de tussendoelen en leerlijnen voor het rekenen in groep 1 en 2. In totaal staan er ruim 90 5-minutenspelletjes beschreven in het *Reken spellenboek groep 1 en 2*.

In deze workshop nemen we een aantal van de 5-minutenspelletjes onder de loep. We plaatsen ze in de leerlijn en formuleren bruikbare interventies. Morgen kunt u ze dan dadelijk uitproberen in uw groep. En als u dit doet, vergroot u niet alleen bij de kinderen kennis, inzichten, vaardigheden en attitude ten aanzien van het rekenen, maar ook bij uzelf!

Julie Menne is onderwijskundige. Zij is auteur van het oefenprogramma Met Sprongen Vooruit, oprichter van het Menne Instituut, ontwikkelaar en onderzoeker in de reken-wiskundendidactiek en opleider van cursusleiders. Momenteel werkt zij aan de kast Rekenmaterialen Met Sprongen Vooruit groep 1 en 2 en verzorgt zij de opleiding Met Sprongen Vooruit voor cursusleiders. Specialiteit: rekenwiskunde-didactiek voor het basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs.

07.2P

Met Sprongen Vooruit groep 3 en 4 (praktijkworkshop)

door Julie Menne

2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, educatieve diensten.

Rekenprestaties van zwakke rekenaars verbeteren aanzienlijk als de leerkracht drie keer per week gedurende een kwartier productieve oefenlessen verzorgt. Bovendien hebben de oefenlessen tot gevolg dat leerlingen vertrouwen krijgen in hun rekenvaardigheden, dat ze zich bewust worden van wat ze nog moeten oefenen en dat ze verloren enthousiasme herwinnen. Op grond van deze bevindingen is op het Menne Instituut de cursus *Met Sprongen Vooruit groep 3 en 4* ontwikkeld.

In deze workshop gaan we na welke fundamentele vaardigheden zwakke rekenaars ontberen en hoe deze vaardigheden zo optimaal mogelijk kunnen worden geleerd. We spelen spellen als 'Tikkie, jij bent 'm', 'Gok een hok', 'Waar spring ik naartoe?' en 'Waku-waku zegt '10' zodat u een idee krijgt van de wijze waarop u doeltreffende oefenlessen kunt geven in het getallengebied tot 100. Het gaat hierbij zowel om de vaardigheden van de leerkracht als de inhoud van het productieve oefenen.

Na deze workshop beschikt u over spelregels van een aantal effectieve en efficiënte oefeningen en spellen die u direct de volgende dag in kunt zetten, zowel in een één-op-één-relatie als in sterk heterogene groepen.

Julie Menne is onderwijskundige. Zij is auteur van het oefenprogramma Met Sprongen Vooruit, oprichter van het Menne Instituut, ontwikkelaar en onderzoeker in de reken-wiskundendidactiek en opleider van cursusleiders. Momenteel werkt zij aan de kast Rekenmaterialen Met Sprongen Vooruit groep 1 en 2 en verzorgt zij de opleiding Met Sprongen Vooruit voor cursusleiders. Specialiteit: rekenwiskunde-didactiek voor het basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs.

08.1V - 08.2V

Protocol voor de integrale aanpak van ernstige rekenproblemen en dyscalculie

(verdiepingsworkshop)

door Mieke van Groenestijn

1e ronde 11.15-12.30 uur 2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: ambulant begeleiders, beleidsmedewerkers, bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, leden pcl, leden zorgplatform/commissie, orthopedagogen, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en educatieve diensten.

In opdracht van het Ministerie van OCW werkt de Nederlandse Vereniging tot Ontwikkeling van het Reken/Wiskundeonderwijs (NVORWO) aan de ontwikkeling van een landelijk protocol voor de integrale aanpak van reken/wiskunde problemen en dyscalculie. Het protocol is bedoeld voor leerlingen in primair en voortgezet onderwijs. Het project loopt van 1 maart 2008 tot 1 april 2010. Een team van deskundigen werkt aan de uitvoering van dit project.

Momenteel circuleren vele protocollen in Nederland op basis waarvan al of niet dyscalculieverklaringen worden uitgereikt. Een landelijk protocol moet deze situatie verbeteren. Er is behoefte aan een eenduidige procedure met heldere stappen op basis waarvan leraren en begeleiders in primair en voortgezet onderwijs beslissingen kunnen nemen. Ook moet duidelijk zijn wanneer en op grond waarvan een dyscalculieverklaring kan worden uitgereikt. In deze workshop wordt inhoudelijk ingegaan op de opbouw van het landelijk protocol ERWD.

Mieke van Groenestijn, Hogeschool Utrecht is lector gecijferdheid en projectleider van ERWD, die bezig is met de ontwikkeling van het landelijk protocol voor de integrale aanpak van Ernstige Reken/Wiskunde problemen en Dyscalculie. Deze kenniskring richt zich op onderzoek naar preventie van rekenproblemen, het begeleiden van leerlingen met (ernstige) rekenproblemen en het stimuleren van gecijferdheid. Specialiteit: didactiek van rekenen, reken/wiskunde problemen bij leerlingen in po en vo, gecijferdheid.

09.1V - 09.2V

Referentieniveaus rekenen (verdiepingsworkshop)

door Anneke Noteboom

1e ronde 11.15-12.30 uur 2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

In opdracht van OCW zijn in 2008 referentieniveaus geformuleerd voor het reken- en taalonderwijs. Hierin staat aangegeven wat leerlingen van 12 jaar, 16 jaar en ongeveer 18 jaar moeten kennen en kunnen op het gebied van rekenen/wiskunde en taal.

Voor het basisonderwijs zijn voor rekenen/wiskunde twee referentieniveaus geformuleerd: een fundamenteel niveau 1F en een streefniveau 1S. Kinderen die 1F halen, kunnen drempelloos doorstromen in het vmbo BB en KB. Kinderen die 1S halen, kunnen zonder problemen starten in vmbo T of G. Een groep kinderen kan veel meer dan 1S. Zij gaan in hun vervolgonderwijs naar havo en vwo. Er zullen ook kinderen zijn die ondanks alle inspanningen 1F niet halen. Meestal zijn dit de kinderen die naar het Praktijkonderwijs gaan of kinderen die wel naar vmbo BB gaan, maar erg veel moeite met rekenen hebben.

Deze referentieniveaus krijgen een wettelijke basis. Ze bevestigen dat niet alle leerlingen alles moeten kunnen of aangeboden krijgen wat de rekenmethodes bieden. Voor zwakkere rekenaars is dit een duidelijke lastenvermindering, zodat ze zich kunnen focussen op die onderdelen die wél belangrijk voor hen zijn. Natuurlijk streef je als leraar en als school naar het maximaal haalbare voor elk kind. Maar lukt dat niet, dan kijk je naar wat wel mogelijk is en zinvol voor de leerling.

In deze bijeenkomst wordt een beschrijving gegeven van de landelijke ontwikkelingen rond de referentieniveaus en de status ervan. Daarnaast bekijken we wat de referentieniveaus betekenen in de dagelijkse praktijk van de school. Er is ruimte voor het stellen van vragen.

Anneke Noteboom, SLO, is leerplanontwikkelaar. Na de pedagogische academie heeft zij onderwijskunde gestudeerd. Nog steeds heeft zij enorm veel belangstelling voor onderwijs en onderwijsontwikkeling. Specialiteit: onderwijsontwikkeling, opbrengstgericht werken, de referentieniveaus op het gebied van rekenen/wiskunde voor het basisonderwijs, op landelijk niveau, schoolniveau, groepsniveau en leerlingniveau.

10.1V - 10.2V

Zwakke rekenaars in de bovenbouw (verdiepingsworkshop)

door Yvonne van der Eerden (28 september) en Peter de Wert (30 september)

1e ronde 11.15-12.30 uur 2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en educatieve diensten.

Voor de D- en E- leerlingen zijn leerstappen in de rekenmethode te groot en zij kunnen het tempo van de rest van de groep niet meer bijhouden. Deze leerlingen raken meestal in de loop van groep 6 of 7 het spoor bijster. Het tempo van de rest van de groep ligt te hoog. Als de leerkracht geen passende maatregelen neemt, dreigen deze leerlingen af te haken.

Het project *Hulpprogramma zwakke leerlingen in de bovenbouw (groep 7 en 8)* van de SLO biedt mogelijkheden voor zwakke rekenaars in de bovenbouw. Het is een aangepast traject dat de leerkracht in staat stelt de zwakke leerlingen alsnog een passend aanbod te geven. Breuken, procenten en verhoudingen voor zwakke rekenaars.

In de workshop krijgen deelnemers informatie over de werkwijze, de ervaringen en uitkomsten van dit project. Ook gaan we in op enkele bevindingen en aanbevelingen van de inspectie rond dit hulpprogramma.

Peter de Wert, Fontys OSO, is senior adviseur rekenen en wiskunde. Peter is onder meer verbonden aan landelijke projecten van de PO-Raad, SLO en ERWD. Specialiteit: advisering, opleiding, ontwikkeling en onderzoek op het terrein van reken/wiskundedidactiek.

Yvonne van der Eerden, OBD Noordwest, is onderwijsadviseur. Specialiteit: onderwijsbegeleiding rekenen en wiskunde.

11.1H - 11.2H

Opbrengstgericht werken: van datamuur tot groepsplan (hoorcollege)

door Ad Kappen

1e ronde 11.15-12.30 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, voortgezet onderwijs ouderorganisaties, samenwerkingsverbanden en educatieve diensten.

Alle leerlingen zijn getoetst voor rekenen. Ze scoren boven, op of onder de norm. En nu? Wat ga je doen met deze leerlingen? Hoe ga je om met de verschillen? Hoe organiseer je dat binnen de school? Hoe organiseer je dat binnen de groep? Wat vraagt dit van de leerkracht, intern begeleider en de directeur?

In dit hoorcollege gaan we in op alle fasen van het Opbrengstgericht werken. Niet alleen het verzamelen en registeren van toetsgegevens, de datamuur, maar vooral het analyseren en interpreteren van deze data. We laten zien hoe de data worden gekoppeld aan de dimensies van effectief onderwijs: het hoe, het wat en het innoveren. Daarnaast gaan we in op het differentiatie-model naar instructiebehoeften. De datamuur moet leiden tot een groepsplan, waarin de instructiebehoeften van de leerlingen centraal staan. Niet de individuele - orthodidactische - handelingsplannen, maar effectieve en kwalitatieve instructie is de belangrijkste interventie. Alle leerlingen volgen het groepsplan, tot en met groep 5 wordt geen enkel leerling ontkoppeld van dit plan, dus geen eigen leerweg. Op de vraag 'hoe', is het antwoord 'ja'.

Ad Kappen, WSNS Enschede Losser, is algemeen coördinator samenwerkingsverband en Steunpunt Onderwijszorg.

12.1P - 12.2P

Rekenen tot 20, tot 100 (praktijkworkshop)

door Arlette Buter

1e ronde 11.15-12.30 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, sectororganisaties en educatieve diensten.

Wie kent ze niet; kinderen die in de midden- en bovenbouw nog steeds rekenen op hun vingers. Tellend rekenen is een hardnekkig probleem binnen het rekenonderwijs. In groep 3 en 4 vallen de rekenresultaten van deze kinderen niet altijd op, maar vanaf halverwege groep 4 worden de problemen steeds groter bij het rekenen tot 100.

Het stellen van duidelijke doelen is hierbij van belang. Aan het einde van groep 3 moeten alle sommen tot 10 gememoriseerd zijn, medio groep 4 moeten de sommen tot 20 geautomatiseerd zijn en aan het einde van groep 4 kunnen kinderen vlot optellen en aftrekken tot 100. Maar hoe realiseer je deze doelen?

Belangrijk bij het rekenen tot 100 is dat er een goede basis wordt gelegd bij het rekenen tot 10 en 20. Het sleutelwoord bij het leggen van deze basis is 'structureren'. Hoe komen kinderen tot structureren en welke materialen gebruik je bij het structureren? Hoe wordt bij het rekenen tot 100 de getallenlijn ingezet? Welke strategieën zijn belangrijk en welke kennis moeten kinderen hebben om tot 100 te kunnen rekenen? Welke materialen zijn beschikbaar en wanneer zet je deze materialen in? Deze vragen staan centraal in deze workshop.

Arlette Buter, Rekenadvies Buter, is senior onderwijsadviseur rekenen. Zij is rekenexpert bij de PO-Raad, begeleidt scholen met rekenverbetertrajecten en is auteur van Rekenrijk 3 en Rekenrijger. Hiervoor werkte zij als groepsleerkracht en als docent rekenen-wiskunde op de Pabo. Specialiteit: rekenonderwijs op de basisschool.

13.1P - 13.2P

METEN=WEGEN=INHOUD (praktijkworkshop)

door John Schoone

1e ronde 11.15-12.30 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, rekencoördinatoren en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs.

Leraren van de bovenbouw van scholen vinden vaak dat de opbrengsten van het toetsonderdeel met betrekking tot het metrieke stelsel tegenvallen. Dit kan de volgende vragen oproepen:

- Hoe wordt het metrieke stelsel in de methodes aangeboden?
- Hoe oefent de methode rekenfeitjes van het metrieke stelsel?
- Sluit het aanbod van de methode aan bij wat de leerlingen al weten van meten, wegen en inhoud?
- Wat toetst de methodegebonden en de niet-methodegebonden toets?
- Wat betekent het metrieke stelsel voor de referentieniveaus?
- Kan het onderwijs rondom het metrieke stelsel uitdagend(er)?

De deelnemers aan de workshop METEN=WEGEN=INHOUD ervaren diverse facetten van het metrieke stelsel in het rekenonderwijs en in de rekenmethodes. Deze workshop richt zich op degenen, die met het metrieke stelsel van het rekenonderwijs in de bovenbouw van de basisschool bezig is.

Met deze kennis kan morgen in de rekenles voor de leerlingen het meten en het wegen meer inhoud krijgen!

John Schoone werkt bij Edux als onderwijsadviseur voor rekenen/wiskunde en vernieuwend leren. Hij begeleidt teams bij het invoeren van nieuwe rekenmethodes en het verbeteren van rekenonderwijs. Daarnaast geeft hij rekencursussen, zoals Met Sprongen Vooruit en zwakke rekenaars in de bovenbouw. Specialiteit: rekenen midden- bovenbouw.

14.0P

Handig rekenen en gedachtevol oefenen (praktijkworkshop)

door An te Selle en/of Francien Garssen en/of Maarten Dolk

2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: leerkrachten groep 3 t/m 8 en andere belangstellenden

Achtergrond: basisonderwijs

Rekenen is op vrijwel alle basisscholen een speerpunt. Veel scholen zijn op zoek naar wat werkt en wat beter kan. Tijdens de rekenles ontwikkelen leerlingen rekenkennis en oefenen dit ook. Uit ervaring weten we dat het maken van oefeningen niet helemaal is wat leraren zouden willen. In de methode zijn die oefeningen vaak erg eentonig en voor leerlingen weinig motiverend; leerlingen maken rijtjes sommen op een automaat, denken er weinig bij na en weten na afloop amper wat ze gedaan hebben. Voor leraren is het moeilijk omdat de oefeningen weinig rekening houden met de verschillen tussen de leerlingen.

Tijdens deze praktische workshop denkt u samen met een rekenexpert over manieren om leerlingen gedachtevol te laten oefenen. Tegelijkertijd denkt u na over de doelen van het rekenen en hoe die op school kunnen worden ondersteund. U krijgt diverse ideeën hoe het rekenonderwijs motiverender te maken en daarbij in te spelen op de natuurlijke differentiatie tussen leerlingen. Dit alles om de leeropbrengsten te verhogen.

An te Selle, Stenden hogeschool, begeleidt de professionalisering van leerkrachten in het kader van rekenverbetertraject bij een groot school bestuur in Noord-Oost Drenthe, geeft de Post Hbo opleiding tot rekencoördinator, is ontwikkelaar in de HaVER(Handig Verstandig en Effectief Rekenen) onderzoeksgroep en opleidingsdocent rekenen-wiskunde & didactiek aan Pabo Meppel. Specialiteit: leren van rekenen-wiskunde door kinderen en professionaliseren van leerkrachten, opleiden van studenten.

Francien Garssen, Stenden hogeschool, werkt aan een promotieonderzoek rond professionalisering van leerkrachten en specifiek daarin de relatie tussen leerkrachtgedrag en de wiskundige kennis en vaardigheden. Daarnaast is zij ontwikkelaar in de HaVER (Handig, Verstandig en Effectief Rekenen' onderzoeksgroep. Specialiteit: professionalisering van leerkrachten, wiskundige kennis en vaardigheden van leerkrachten.

15.0V

Opbrengstgericht werken en leerlingvolgsystemen (verdiepingsworkshop)

door Tijn Bloemendaal

2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: beleidsmedewerkers, bestuurders, bouwcoördinatoren, bovenscholings managers, coördinatoren swv, directie, intern begeleiders, rekencoördinatoren en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, sectororganisaties, educatieve diensten, vakbonden.

Steeds meer scholen bezinnen zich op de wijze waarop toetsresultaten op groeps- en schoolniveau worden gebruikt. Uit onderzoek blijkt dat sterke rekenscholen zich duidelijke doelen stellen en stelselmatig nagaan of ze die ook halen. Opbrengstgericht rekenonderwijs werkt!

Deze workshop biedt handvatten bij het vormgeven van opbrengstgericht rekenonderwijs op groeps- en schoolniveau en de rol die leerlingvolgsystemen hierbij kunnen spelen. Hoe stellen we doelen die passen bij onze leerlingpopulatie? Hoe ordenen we de toetsresultaten zodanig dat we goed zicht krijgen op de opbrengsten? Welke overzichten uit de leerlingvolgsystemen zijn daarvoor relevant? Deze vragen zullen centraal staan in de workshop.

Tijn Bloemendaal werkt als onderwijsadviseur bij het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding (HCO). Het ondersteunen van scholen bij het optimaliseren van hun rekenonderwijs is zijn kerntaak. Daarnaast begeleidt hij scholen bij een meer doelmatig gebruik van toetsresultaten.

16.0V

Goed rekenonderwijs begint bij de opvattingen van de leerkracht (verdiepingsworkshop)

door Rachel van Vugt en Rian Zijdeveld

2e ronde 13.30-14.45 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, sectororganisaties.

Een goed startpunt om het rekenonderwijs in een school te verbeteren is door opvattingen van leerkrachten over rekenen expliciet te maken. Leerkrachten hebben verschillende opvattingen over rekenen, vaak gekleurd door hun eigen schoolervaringen. Die opvattingen hebben effect op de kwaliteit van het rekenonderwijs dat zij geven. Door het expliciet maken van die opvattingen kunnen ook de kwaliteiten en de kennisbasis van een leerkracht goed in beeld gebracht worden. Dat blijkt een goed startpunt te zijn voor de verbetering van het rekenonderwijs in een school. Leerkrachten gaan hierdoor zelfbewuster en meer beredeneerd keuzes maken in het lesgeven. Deze werkwijze komt voort uit onderzoek naar effectieve rekenverbetertrajecten.

In deze interactieve workshop zullen de eerste resultaten uit dat praktijkonderzoek kort worden neergezet. Ook laten we de deelnemers zelf iets ervaren van deze werkwijze.

Rachel van Vugt en Rian Zijdeveld werken bij de landelijke onderwijsadviesorganisatie APS.

17.1V - 17.2V

1-zorgroute in het basisonderwijs (verdiepingsworkshop)

door Arjan Clijsen

2e ronde 13.30-14.45 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: beleidsmedewerkers, bestuurders, coördinatoren samenwerkingsverband, directie, intern begeleiders, leerkrachten, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en samenwerkingsverbanden.

Na een korte toelichting op 1-zorgroute, gaan we in op onderzoek dat is verricht op scholen die 1-zorgroute invoeren. Wat zijn de resultaten van 1-zorgroute? In hoeverre zijn de doelen en uitgangspunten van 1-zorgroute gerealiseerd? Hoe verloopt de implementatie van 1-zorgroute in de groep, in de school en bovenschools? Wat zijn randvoorwaarden en succesfactoren? Op basis van het onderzoek en eigen praktijkervaringen worden aanbevelingen gedaan en praktische suggesties gegeven voor een goede en duurzame implementatie van handelingsgericht werken en 1-zorgroute in school en bovenschools. Daarbij wordt een relatie gelegd met opbrengstgericht werken.

Arjan Clijsen is coördinator Passend Onderwijs bij KPC Groep en een van de ontwikkelaars van 1-zorgroute. Arjan Clijsen heeft als leerkracht, schoolbegeleider en adviseur veel praktijkervaring met betrekking tot het implementeren van passend onderwijs in zowel basisonderwijs als in sbo en (v)so. Specialiteit: implementatie 1-zorgroute in het (speciaal) basisonderwijs, handelingsgericht werken, implementatie van leerlijnen en werken vanuit een ontwikkelingsperspectief voor leerlingen.

18.1V - 18.2V

Realistisch rekenen voor leerlingen met autisme. Passend omgaan met onderwijsbehoeften (verdiepingsworkshop)

door Ine van de Sluis

2e ronde 13.30-14.45 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

Ook leerlingen met autisme kunnen, met bepaalde aanpassingen, profiteren van realistisch rekenen! In deze workshop staan de onderwijsbehoeften van leerlingen met autisme centraal.

We gaan kijken welke algemene kwaliteiten en belemmeringen voor leerlingen met autisme een rol kunnen spelen tijdens een les realistisch rekenen. Vanuit de structuur van een instructiemodel voor rekenen gaan we samen dieper in op aanpassingen binnen het rekenaanbod en aanwijzingen voor de leerkracht om het rekenonderwijs aan leerlingen met autisme te optimaliseren en het plezier in rekenen te vergroten voor zowel leerlingen als leerkrachten.

Ine van de Sluis, CED, werkt sinds acht jaar als adviseur/ontwikkelaar. Zij heeft ervaring met de kinder- en jeugdpsychiatrie. Binnen de CEDgroep is zij actief in het rekenteam en medeontwikkelaar van WijzerOnderwijs: Autisme. Beide disciplines komen samen in 'realistisch rekenen voor leerlingen met autisme'. Ook is Ine rekenexpert bij de PO-Raad. Specialiteit: rekenen in het primair onderwijs, autisme.

19.1P - 19.2P

Rekenen met kleuters is leuk! (praktijkworkshop)

door Heleen Vinckemoller

2e ronde 13.30-14.45 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: ambulante begeleiders, bouwcoördinatoren, coördinatoren samenwerkingsverband, directie, intern begeleiders, leerkrachten, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en samenwerkingsverbanden.

Hoe jong ze ook zijn, kleuters hebben al veel ervaring opgedaan met wiskundige contexten. Voor leerkrachten in de onderbouw is het een uitdaging om hen nog meer ervaring op te laten doen in betekenisvolle situaties en met concreet materiaal. Maar welke inhoud geef je aan de rekenactiviteiten in de onderbouw? Aan welke doelen moet er gewerkt worden zodat de kleuters een goede start kunnen maken in groep 3?

In deze workshop zal op deze vragen antwoord gegeven worden. Naast theorie geven we ook voorbeelden zodat deelnemers er morgen meteen in de klas aan kunnen werken.

Heleen Vinckemoller, Eduniek, is rekenexpert. Daarvoor was zij twaalf jaar leerkracht. Heleen heeft leerlijnen ontwikkeld, 'Rekenrijk', en 'Rekenkast onderbouw'. Specialiteit: rekenonderwijs voor groep 1 t/m 8, montessorionderwijs. Diagnostiek rekenproblemen.

20.1V - 20.2V

Wie is er bang voor breuken? (verdiepingsworkshop)

door Jan van de Craats

2e ronde 13.30-14.45 uur 3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: ambulante begeleiders, intern begeleiders, leerkrachten, orthopedagogen, rekencoördinatoren, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs.

Op de basisschool is rekenen met breuken een heikel onderwerp. Veel docenten, en dus ook veel leerlingen, zijn er een beetje bang voor. Om te beginnen zijn er zo veel soorten: echte breuken, gemengde breuken, stambreuken, decimale breuken, hoe houd je ze uit elkaar en wat hebben ze met elkaar te maken? Maar echt lastig wordt het als je er ook nog mee wilt rekenen: optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen. En hoe kun je je daar dan iets bij voorstellen? De Cito Eindtoets begint maar niet meer aan breukensommen, behalve in de flauwe gevallen waarin je het antwoord ook wel zonder te rekenen kunt zien.

Toch is dat een probleem, want wie op de basisschool niet met breuken heeft leren rekenen, komt in het voortgezet onderwijs in de knoei bij algebra. En is rekenen met breuken nou echt zo moeilijk of wordt het in de gangbare rekenboekjes gewoon slecht uitgelegd? Deze workshop laat zien dat je met twee standaardcontexten, namelijk pizzastukken en de getallenlijn, alles over het rekenen met breuken duidelijk en begrijpelijk kunt maken. Maar je kunt rekenen met breuken natuurlijk alleen maar echt leren als je veel en systematisch oefent.

Jan van de Craats is hoogleraar wiskunde bij de Universiteit van Amsterdam en adviseur van Stichting Goed Rekenonderwijs. Jan van de Craats heeft zich altijd sterk gemaakt voor goed wiskundeonderwijs, en sinds een paar jaar ook voor goed rekenonderwijs op de basisschool. Specialiteit: rekendeskundigheid.

21.0V

Het kind in beeld als inspiratiebron voor kwaliteitsverbetering van het rekenwiskundeonderwijs (*verdiepingsworkshop*)

door Belinda Terlouw

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

Meer zicht op het rekenleerproces bij kinderen leidt tot beter reken/wiskundeonderwijs. De rekenmethode leidt ons keurig door het leerlandschap. Wij kunnen per dag zien wat we moeten doen. De opbrengst hiervan is dat we als leerkracht zien dat er kinderen zijn die het kunnen en dat er kinderen zijn die het niet kunnen. De kinderen die het kunnen, zouden wel eens veel meer kunnen. En weten we wel waarom er kinderen zijn die het niet kunnen? Om op deze zaken zicht te krijgen, moeten we meer zicht krijgen op het rekenleerproces van kinderen.

Het project *Speciaal Rekenen* onderzoekt hoe kinderen leren rekenen. Ook zijn er materialen ontwikkeld die kinderen kunnen ondersteunen bij de drempels die binnen dit onderwijs genomen moeten worden. Aanvankelijk zijn deze ontwikkeld voor het S(B)O, maar ze blijken ook heel bruikbaar binnen het regulier basisonderwijs.

In de workshop maken de deelnemers kennis met het gedachtegoed van *Speciaal Rekenen (Topje van de IJsborg)* en laten we zien hoe dit gedachtegoed vertaald kan worden naar de werkvloer. Begripsvorming is hierbij essentieel. De concrete voorbeelden zijn gericht op onder-, midden- en bovenbouw. Ook gaan we in op de vraag hoe je als team kunt leren met en van elkaar om kwaliteitsverbetering van het reken/wiskundeonderwijs te bewerkstelligen.

Belinda Terlouw is docent bij de Faculteit Betawetenschappen, Freudenthal Instituut voor Didactiek van Wiskunde en Natuurwetenschappen van de Universiteit van Utrecht. Specialiteit: professionalisering leerkrachten basisonderwijs.

22.0P

Hoe halen we eruit wat erin zit? Hogere opbrengsten in het rekenonderwijs door te analyseren en te observeren wat kinderen daadwerkelijk nodig hebben!

(*praktijkworkshop*)

door Maaïke Verschuren

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: bouwcoördinatoren, directie, intern begeleiders, leerkrachten, rekencoördinatoren en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden, educatieve diensten.

Hogere opbrengsten worden verwacht door de inspectie en het schoolmanagement. Leerkrachten en kinderen werken iedere dag intensief aan hun rekentaak, maar worden hiermee betere rekenresultaten bereikt?

In deze workshop krijgt u een concreet voorbeeld te zien van de manier waarop leerkrachten daadwerkelijk opbrengstgericht kunnen werken. Een intern begeleider vertelt over haar ervaringen met het nieuwe observatieregistratiesysteem dat leerkrachten kunnen gebruiken naast de resultaten van methodegebonden of methodeonafhankelijke toetsen. Vervolgens kunnen de deelnemers de meerwaarde van dit systeem zelf ervaren door te kijken naar het rekengedrag van een leerling. We analyseren en registreren zijn ontwikkeling en formuleren daarbij zijn onderwijsbehoefte. Hierbij reflecteren we samen op de interventies en/of werkvormen die nodig zijn in het groepsplan om deze leerling daadwerkelijk te laten leren. De succeservaringen van de voorbeeldschool worden interactief gedeeld met de deelnemers, zodat ook zij kunnen werken aan betere rekenopbrengsten.

Maaïke Verschuren is Projectleider Speciaal Rekenen bij KPC Groep, inspireert en traint schoolteams en adviseert schoolbesturen bij ontwikkelen van goed rekenonderwijs. Verder werkt zij als rekenexpert voor de PO-Raad en bezoekt scholen met de rekenbus. Specialiteit: adviseren en trainen van schoolteams bij het vormgeven van doelgericht rekenwiskunde onderwijs PO waarbij een doorlopende leerlijn wordt nagestreefd naar VO.

23.0V

Marzano en rekenen (verdiepingsworkshop)

door Martijn Smoors

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: beleidsmedewerkers, bestuurders, bouwcoördinatoren, bovenscholings managers, directie, intern begeleider, leerkrachten, rekencoördinatoren en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, samenwerkingsverbanden en educatieve diensten.

In deze workshop gaan we in op *Wat Werkt Op School (WWOS)* binnen het rekenonderwijs, oftewel een research based aanpak voor de verbetering van de rekenprestaties van kinderen.

Veel van de verschillen in de ontwikkeling en leerprestaties van kinderen hebben te maken met de leerlingen zelf: hun leven thuis, hun al opgedane kennis, hun motivatie. Daarnaast is bekend dat er heel wat is dat scholen en leraren kunnen doen om de ontwikkeling en de prestaties van hun leerlingen te verbeteren.

Robert Marzano beschrijft de factoren die de vorderingen van de leerlingen positief beïnvloeden. Door deze factoren binnen het rekenonderwijs te analyseren en de verschillende actiestappen uit te voeren kan elke school werken aan een planmatige en succesvolle verbetering van de opbrengsten van het reken/wiskunde onderwijs.

Tijdens deze workshop krijgen deelnemers een beeld van de elf factoren van *Wat Werkt Op School* en de toepassing van een aantal van deze factoren op het reken/wiskundeonderwijs. Deelnemers kunnen meteen een van de factoren inzetten en zo werken aan het verbeteren van de reken/wiskunde resultaten van de leerlingen.

Martijn Smoors, Onderwijs maak je samen, werkt als senior onderwijsadviseur met en voor besturen, directies, scholen en leerkrachten met onderwijsverbetering als doel. Specialiteit: reken/wiskunde Onderwijs, Wat Werkt Op school (Marzano), Opbrengstgericht werken, Structureel Coöperatief Leren en Meervoudige Intelligentie.

24.0H

Monitoring: het onzichtbare zichtbaar maken (hoorcollege)

door Kees Vernooy

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: alle belangstellenden.

Achtergrond: alle achtergronden.

Opbrengstgericht werken staat op dit moment sterk centraal in het onderwijs. Een belangrijk aspect van Opbrengstgericht werken is meer uit het leerlingvolgsysteem halen en de zo verkregen gegevens gebruiken voor schoolverbetering.

Veel onderzoek laat zien, dat juist risicorekenaars uitvallen op scholen waar weinig aandacht is voor de kwaliteit van het rekenonderwijs. In de praktijk wordt die kwaliteit dikwijls niet gemonitord door de schoolleiding. Risicoleerlingen zijn uiterst gevoelig voor positief of negatief werkende factoren in het onderwijs en dan in het bijzonder voor de kwaliteit van het rekenonderwijs van de leerkracht. In toenemende mate laat onderzoek zien, dat met name het onderwijskundig leiderschap van de schoolleiding belangrijk is voor de reken-resultaten van de school. Vooral onderwijskundig leiderschap gericht op het primaire proces is cruciaal voor Opbrengstgericht werken.

In de workshop zal worden ingegaan op effectieve gedragingen van de schoolleiding en interne begeleiding, maar ook op het effectief monitoren van het rekenonderwijs c.q. de rekenresultaten.

Kees Vernooy is lector bij de hogeschool Edith Stein.

25.0V

Samenwerkend leren (en) rekenen - do's en don'ts (verdiepingsworkshop)

door Marc van Zanten

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: intern begeleiders, leerkrachten, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, educatieve diensten.

Bij rekenen-wiskunde kunnen kinderen veel van elkaar leren. Maar als kinderen in groepjes aan het werk zijn, kom je als leerkracht al gauw ogen en oren tekort. Hoe zorg je er dan voor dat kinderen de goede dingen leren? Hoe voorkom je dat kinderen elkaar op het verkeerde been zetten?

Er zijn allerlei werkvormen waarbij kinderen samen bezig zijn met rekenen-wiskunde, maar daarmee is er niet vanzelf al sprake van samenwerkend leren. Daarvoor zijn enkele randvoorwaarden nodig. Maar bovenal past niet elke werkvorm bij elke leerinhoud van rekenen-wiskunde. En niet elke leerinhoud leent zich voor samenwerkend leren.

In deze workshop buigen we ons over het optimaliseren van leeropbrengsten van samenwerkend leren bij rekenen-wiskunde. We proberen enkele mogelijke werkvormen zelf uit. De nadruk ligt steeds op de vraag op welke wijze en bij welke leerinhoud samenwerkend leren bij rekenen-wiskunde zinvol is.

De werkgroep richt zich met name op leerstof voor de midden- en bovenbouw.

Marc van Zanten, Hogeschool Edith Stein, Hengelo / Freudenthal Instituut, Universiteit Utrecht, heeft enkele jaren werken als groepsleerkracht in het basisonderwijs gecombineerd met onderzoek naar het leren van rekenen-wiskunde door leerlingen in de bovenbouw. Nu werkt Marc als opleider en nascholer rekenen-wiskunde. Marc doceert aan de post-HBO opleiding Rekencoördinator en is hoofdauteur van de kennisbasis rekenen-wiskunde voor de pabo en projectleider PANAMA (PAbO NAScholing Mathematische Activiteiten). Specialiteit: rekenen-wiskunde op basisschool en pabo, leerproblemen bij rekenen-wiskunde.

26.0V

Singapore Rekenen - de didactiek van de beste rekenaars ter wereld

(verdiepingsworkshop)

door Lionel Kole en Joost Maarschalkerweerd

3e ronde 15.00-16.15 uur

Doelgroep: bestuurders, bouwcoördinatoren, bovenscholings managers, directie, intern begeleider, leerkrachten, rekencoördinatoren, remedial teachers en andere belangstellenden.

Achtergrond: basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en educatieve diensten.

Het rommelt in het rekenonderwijs. Experts ruziën over tegengestelde opvattingen, de uitgevers komen met vernieuwde methoden waarin meestal van alle opvattingen wat wordt meegenomen. Voor de modale leraar is het nauwelijks nog te volgen. Daar bovenop komt het verwijt dat de rekenprestaties achteruit gaan.

Uit internationaal vergelijkend onderzoek (TIMSS) blijkt waar de beste rekenprestaties worden geleverd en de rekenmotivatie hoog is onder de leerlingen: in Singapore. De typische Singapore rekenaanpak is intussen in veel landen ingevoerd. In Amerika is er gedegen onderzoek naar die invoering gedaan: ook de prestaties van Amerikaanse leerlingen gaan flink omhoog. Succesfactor bij deze aanpak is een goede scholing van de leraren. Bazalt en HCO zijn een samenwerking aangegaan met de rekenexperts uit Singapore om hun rekenmethode in het Nederlands beschikbaar te stellen, zodat leraren en leerlingen in Nederland daarvan kunnen profiteren. De methode is vanzelfsprekend afgestemd op de Nederlandse kerndoelen. Echt anders dan de rekenmethodes die u kent van de Nederlandse uitgevers.

Lionel Kole is onderwijsadviseur bij Bazalt. Specialiteit: Rekenen/Wiskunde, Coöperatief leren.

Joost Maarschalkerweerd is onderwijsadviseur bij HCO. Specialiteit: ICT en Marzano en rekenen.

Inschrijven en informatie

Inschrijven

Inschrijven kan uitsluitend individueel online via www.deelnameregistratie.nl.

De conferentie is speciaal bedoeld voor scholen en besturen die deelnemen aan de rekenverbetertrajecten, maar is ook toegankelijk voor belangstellende scholen en besturen.

De deelnamekosten bedragen € 150 per persoon.

Bij inschrijving met een groep van 20 of meer personen geldt tot 15 september een [kortingsmogelijkheid van € 25 per persoon](#) op het deelnamebedrag.

Neem, ingeval u hiervan gebruik wilt maken, voorafgaand aan uw inschrijving(en) contact op met de deelname-registratie. U ontvangt een couponcode die in de individuele inschrijfformulieren moet worden toegevoegd. De couponkorting wordt gedurende de inschrijving berekend en bevestigd.

Tijdens uw inschrijving kunt u direct uw workshops reserveren. Volgeboekte workshops worden (browser-afhankelijk) aangegeven met een rode balk en/of een sterretje. Deze workshops kunnen niet meer worden toegewezen (check uw totaaloverzicht in stap 5).

Maak uw inschrijving definitief met de knop 'ok+verzend' onderaan het totaaloverzicht in stap 5. Hierna ontvangt u automatisch een mailbericht met de gegevens van uw inschrijving en een deelname-registratie-account waarmee u online uw gegevens kunt bekijken en wijzigen.

Tot 6 weken voorafgaand aan de conferentiedatum kunt u zelf online uw inschrijving kosteloos annuleren. Bij annulering binnen 6 weken voor aanvang kunt u dit uitsluitend per mail aangeven (pk@deelnameregistratie.nl) en worden de annuleringsvoorwaarden toegepast waarmee bij inschrijving akkoord is gegaan.

Indien u na inschrijving geen mailbevestiging ontvangt, neem dan direct contact op met de deelname-registratie: tel. [036-5331941](tel:036-5331941) (tussen 10.00-12.00 uur) of e-mail pk@deelnameregistratie.nl.

Informatie

Voor inhoudelijke informatie kunt u terecht op www.schoolaanzet.nl en www.rekenpilots.nl.

Voor informatie over uw inschrijving kunt u contact opnemen met de deelname-registratie, telefoon [036-5331941](tel:036-5331941) (10.00-12.00 uur) of e-mail pk@deelnameregistratie.nl.

Locatie

Dinsdag 28 september 2010:

Stadion Galgenwaard, Herculesplein 241, 3584 AA Utrecht

Donderdag 30 september 2010:

Hotel van der Valk, Balkenweg 1, 9405 CC Assen

Colofon

De rekenconferenties Sleutels voor goed rekenonderwijs worden georganiseerd door PO-Raad / Projectbureau Kwaliteit.

Tekst, redactie en coördinatie:

Gert Gelderblom, Susan de Boer, Astrid van de Kerkhof, Maaïke Rittershaus

Vormgeving:

ProSecOnd

Informatie:

www.rekenpilots.nl, www.schoolaanzet.nl, www.deelnameregistratie.nl

Inschrijven:

www.deelnameregistratie.nl

© Buiten het downloaden zijn alle rechten op dit product voorbehouden aan:

Postbus 85246 - 3508 AE Utrecht
e-mail: info@schoolaanzet.nl
www.schoolaanzet.nl